

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 glid. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Pred 85 leti.

Danas je 85 let, ko je cesar Jožef II. dne 28. jan. 1790 na smrtni postelji razun drugih preklicial tudi vse postave in naredbe, ktere je bil za Ogersko izdal. Denešnje dogodbe in homatije v Avstriji nas živo spominjajo onega dne.

Cesar je bil ves vnet in je tudi sam neutrudljivo delal za blagor Avstrije; toda — nastopivši pri tem kriva pota — nakopal je Avstriji namesto blagra — zmešnjav, prekucije in škodo, katere deloma še do danas prebolela ni. Mislil je blago čuteči vladar Avstrijo osrečiti z liberalizmom in centralizacijo, pa jo je spravil v nesreče.

Ko je po smrti blage matere in cesarice Marije Terezije Jožef II. cesar postal, je začel z nepremišljeno naglico ves obstoječi red prebračati. V 3 letih je bilo zaporedoma izdanih do 300 ces. ukazov, da je ljudem kar po glavah šumelo. — Brezozirno se je posebno pečal s cerkvenimi prenaredbami ter je z dotičnimi, katoliške čute žalečimi ukazi zasejal v višje kroge ono mrzenje do katol. cerkve, po katerem se še dan denešnji odlikujejo. Kakor da je zveza s poglavarjem kat. cerkve kaka pogubna zarota, podvrgel je vsako pismo v Rim, vsako naznanilo z Rima, vsak pastirsk list, vsako škofijsko naredbo dovoljenju cesarske oblasti (Placet), ki je poljubno prepovedovala, kar jej ni bilo všeč. Zveza s poglavarjem cerkve je bila pretrgana. — Najhujše je pa bilo, da so se v c. k. osrednjih ali generalnih semeniščih odgojevali duhovniki v liberalnem, cerkvi in njenemu poglavarju, kat. obredom in pobožnemu življenju zopernem duhu. Isti duh vlekli je tudi po vseh višjih šolah. Tako se je v višje kroge in javno življenje vjedel strup brezverstva in duševne malomarnosti, ki razjeda v teh krogih še sedaj in to tim bolj, čim bolj je cerkev vklenjena v spone vladnega nadgledstva.

Iz druge strani je cesar Jožef II. z nesrečnim centralizmom (da so vse zadeve dežel in narodov na Dunaju v eni roki) v kratkem času

povsod nevoljo in vpor vzročil. Nizka zemlja se je 20. jan. 1790 od Avstrije odtrgala, ker so ji bile pravice samouprave skrčene. — Na Ogerskem je bilo vse po koncu. Cesarske oblasti — na mestu starodavnih županijskih — bile so brez vse veljave; nemške uradnike izganjali so z dežele, nemščino iz šol in uradnij z vso silo odpravljali; davke in novince za vojaštvo odrekovali in odločno zahtevali, da se skliče drž. zbor!

Od vseh strani dohajali so osodepolni glasovi na Dunaj. Na smrt bolanemu cesarju srce popolnoma vpade ter ni mogel druga, kakor da je centralistične naredbe in postave preklicial. Svojemu bratu in nasledniku Leopoldu, ki je tačas v Florenciji bival, je odkril cesar svoje bridkosti v pismu, v katerem med drugim pravi: „Trohica dobrega slovesa, ki sem ga še imel, politična veljavnost, ktero si je država pridobila, — vse je proč! Miluj me, dragi brat, in naj Te Bog varuje stanja, v katerem sem jaz!“

Poglejmo Avstrijo ob 85letnici Ježefa II. in nekaj let nazaj! Na Kranjskem so se te dni ob volitvah v trgovinsko in obrtnijsko zbornico take reči godile, da je g. dr. Jan Bleiweis z ozirom na grozne nepostavnosti vladinih organov in na proteste mnogih županstev — kot iskren domoljub, dež. poslanec in odbornik, — ministru trgovinstva, dru. Banhansu, po telegrafu poslati moral kratko spomenico, v kateri pravi: „Narod v vseh okrajinah naše dežele je zavoljo zaničevanja §. 10 volilnega reda za trgovinsko in obrtnijsko zbornico (da namreč župani volilne listke razdeljuje in zbirajo) in zavoljo groznega, kaznovanja vrednega postopanja uradnih slug večega dela okr. glavarstev pri raznašanju volilnih listov za volitve tako razburjen, da je silno potrebno ostro preiskavati nepostavna početja in izrek o veljavi teh volitev odložiti do onega časa, ko bode preiskava dognana.“

Izmed sto in sto nepostavnosti in samovoljstev naj omenimo samo to, da je c. kr. okr. glavar v Kranji, g. Derbitsch, nekemu županu poslal volilna listka dveh žen, češ, da naj, ker

ženi voliti ne smete, dobi kakoršna koli možaka, ki naj podpišeta z besedami: „J. J., voditelj njene obrtnije“, in podpisala sta (charta bianca) župan in nja sin!! Da mora res pri takem postopanju, ko se — majhni stranki liberalnih nemčurjev za ljubo — postavne določbe celó prezirajo, vzburjenost naroda velika biti, kažejo brezštevilni protesti zoper volitev. Taka je na Kranjskem!

Zastopniki českega naroda so ravnokar na povabilo predsednika zbornice poslancev v obširnem pismu odgovorili, da ne morejo vstopiti v državni zbor, ker ima česko kraljestvo svojih državnih, zapriseženih pravic, katerih zastopniki českega naroda ne smejo odstopiti državnemu zboru na Dunaju, kterega česki narod za postavnega spoznati ne more! — Tudi trije mladočehi so izrekli, da priti ne morejo. — Iz Tirolskega in Predarlškega dobajajo odločni glasovi, da naj poslanci državni zbor zapusté, ker ničesar tam opraviti ne morejo! Razun Rusinov in našega Razlaga so vsi drugi slovanski in nemški poslanci, ki ne spadajo k nemško-liberalni ustavaški stranki, obsojevali sedanjo centralistično sistemo, eni zaradi krivic proti kat. cerkvi, drugi zaradi krivic proti narodnosti. V tem se vjema s poslanci večina avstrijskih podložnikov. Nezadovoljnosti je toraj res povsod!

Stopimo še dalje nazaj. Dovršeno centralizacijo za Bacha 1852—1859 hvalisala so podkapljiva peresa kot največo srečo in sijajno državno stanje; toda zginilo je te leta vsled napačne vnanje politike in dragocene notranje uprave 600 milijonov narodnega posojila, zgubili smo tudi milansko pokrajino. — V svoji pravičnosti in dobrosrčnosti dali so potem svetli cesar l. 1860 „nepreklicljivo“ diplomu alj cesarsko ustavno pismo, v katerem se je obečalo, da se deželam njih pravice povrnejo, osrednjemu (centralnemu) zastopu na Dunaju pa le prepusté stvari, ki morajo — zaradi potrebne edinosti in državne moči — v eni roki ostati. Med te reči pa ne spadajo ne narodne, ne verske in ne šolske stvari, ki zadevajo edino le dežele in narode, in se toraj tukaj vravnovati morajo. Državni minister Schmerling je pa namesto blage namene cesarjeve izvesti, zopet krenol v Bachov centralizem, vsled čudnih volilnih redov Nemcem in nemškutarjem nenaravno večino poskrbel in ta centralizem s sijajnim imenom „ustavne države“ nališpal!

Nasledki so bili in so še: vedno večji državni proračuni in mnogovrstni davki, nesrečna vojska z Nemci, zguba benečanske pokrajine, nezadovoljnost med katoličani, ker jim liberalna stranka v verskih in šolskih zadevah velikih sitnob dela, nezadovoljnost med narodi, ker postopa brezozirno tam Magjar, tukaj pa Nemeč! Narodna, verska, deželna svoboda je posebno po neposrednih volitvah prazna beseda postala!

S tem nikakor nočemo reči, da so vseh nezgod le samo drugi krivi, mi pa nedolžni; hoteli

smo za danas le pokazati, da je centralizacija v Avstriji od nekdanj prava nesreča za državo, da je toraj edina pot do sprave: povrnoti se k cesarski diplomu od l. 1860, dati deželam in narodom popolno notranjo upravo in svobodo! Da se to dozda ni še posrečilo, krivi so si tudi narodi sami, alj prav za prav njih zaslepljeni voditelji, kar bomo pokazali prihodnjič.

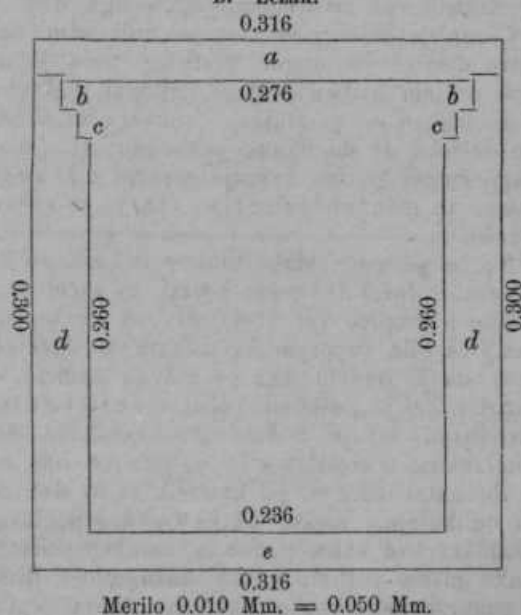
Gospodarske stvari.

Lembaški panji ali koši.

V.

Ležak (Lagerstock) je podolgast panj (glej obris B. C.) in za čebelorejo najbolj ročen, ker se dajo iz njega vsi satovniki vsak posebej izjemati in zopet brez poškodovanja satovja vlagati; ležak se da tudi razširiti in zmanjšati, kedar je treba, ter satovniki poprek ali po dolgem vložiti kakor komu bolj ugaja.

B. Ležak.

Ležak je od znotraj 0.236 Mm. širok, 0.300 Mm. do pokrivala visok, in 0.610 Mm. globok (glej obris B. C.). Pod in pokrivalo se napravi iz 0.025 Mm. debele deske, postranske stene merijo 0.040 Mm., ravno tako tudi prednja stena; po tem takim je ležak od zunaj 0.316 Mm. širok, 0.320 Mm. visok in 0.650 Mm. dolg.

Po priložnem obrisu B. je pokrivalo a) 0.025 Mm. debelo, ter na straneh za 0.005 Mm. zarezano, da se lepo prilega, in se z vrtali ali žravfi pritrdi. Na obeh straneh od zgoraj je zarez a) za 0.010 Mm. široka in 0.025 Mm. visoka, na katero se deskice 0.025 široke, 0.007 Mm. debele in po potrebi dolge pokladajo, da so satovniki zakriti. Za tem sledi druga zarez a) na vsaki strani za